Jolanta Rosłon

Specyfika i uwarunkowania rozwoju agroturystyki

Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego 28, 279-289

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

Jolanta Rosłon[*]

SPECYFIKA I UWARUNKOWANIA ROZWOJU AGROTURYSTYKI

SPECIFIC FEATURES AND CONDITIONS OF AGROTOURISM DEVELOPMENT

Wstęp

Polska posiada potencjał do rozwijania turystyki wiejskiej i agroturystyki w oparciu o walory naturalne, jak również duże regionalne zróżnicowanie atrakcji turystycznych i kulturowych. Wczasy pod gruszą są dla wielu rodzin tradycyjnym sposobem spędzania wakacji, wypoczynkiem względnie tanim, zapewniającym bezpośredni kontakt z naturą i gospodarstwem wiejskim.

Agroturystyka jest dziedziną, która nie potrzebuje szczególnych wymogów lokalizacyjnych. Niezbędne są jednak pewne warunki sprzyjające rozwojowi tej formy turystyki. Należą do nich m.in.:

- nieskażone środowisko przyrodnicze,
- niski stopień urbanizacji i uprzemysłowienia regionu,
- ograniczona intensywność produkcji rolniczej,
- odpowiedni stan rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej,
- wolne zasoby mieszkaniowe.

W Polsce istnieje wiele gmin, regionów pretendujących do uczynienia agroturystyki jednym z priorytetów swojego rozwoju. Wydaje się, iż to właśnie agroturystyka z pokrewnymi formami wypoczynku (ekoturystyką, ekoagroturystyką, turystyką kwalifikowaną) może w znacznym stopniu przyczynić się do zachowania tożsamości kulturowej i różnorodności przyrodniczej regionu, przy jednoczesnym jego rozwoju ekonomicznym i społecznym. Na strategię rozwoju agroturystyki w regionie składają się dwa jej rodzaje o odmiennym zabarwieniu, tj.:

- strategia non-profit (założenia dotyczące społecznych korzyści rozwoju agroturystyki oraz ochrony walorów przyrodniczych i kulturowych danego obszaru),

[*] dr, Katedra Ekonomiki Przedsiębiorstw, Wydział Nauk Ekonomicznych, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie.

• strategia komercyjna (ekonomiczny aspekt rozwoju działalności agroturystycznej).

1. Agroturystyka – pojęcie, uwarunkowania, dane statystyczne

Przed przystąpieniem do określenia specyfiki działalności agroturystycznej, celowym wydaje się wcześniejsze zdefiniowanie turystyki i turystyki wiejskiej.

Według oficjalnej definicji przyjętej w terminologii turystycznej (Zalecenia Światowej Organizacji Turystyki przy ONZ), turystyka obejmuje ogół działań ludzi, którzy podróżują i przebywają dla wypoczynku, w interesach bądź innych celach nie dłużej niż jeden rok bez przerwy, poza ich codziennym otoczeniem[1]. Zjawisko turystyki można rozpatrywać w różnych aspektach: ekonomicznym, społecznym, kulturowym czy psychologicznym. W zależności od podejścia do tej kwestii akcentowane są inne cechy turyzmu. W definicjach formułowanych na gruncie nauk ekonomicznych uwypukla się sprawy przemieszczania, czasowości zmiany miejsca pobytu oraz w różnym zakresie specyficzne, wymierne cele turystyki[2].

Przez turystykę wiejską rozumie się formę ruchu turystycznego, powodowanego pragnieniem spędzenia wolnego czasu w ciszy, spokoju, w wiejskim otoczeniu, z możliwością uczestniczenia w życiu społeczności wiejskiej oraz korzystania z naturalnych zasobów przyrodniczych, kulturowych, historycznych danego regionu.

Agroturystyka jest formą turystyki wiejskiej ściśle związaną z funkcjonującym gospodarstwem rolnym. Rodzina rolnicza prowadzi we własnym gospodarstwie usługi turystyczne, bazujące na atrakcjach, które ma do zaoferowania region i gospodarstwo rolne[3]. To zjawisko o charakterze społeczno-ekonomicznym, którego podmiotem jest turysta-klient, poszukujący wypoczynku w zdrowym ekologicznie otoczeniu, a przedmiotem pakiet odpowiedniej jakości usług wytworzonych w gospodarstwie rolnym lub jego otoczeniu, będących udziałem rolnika i członków jego rodziny traktujących je jako podstawowe lub dodatkowe źródło dochodu[4]. Działalność agroturystyczna może być zorganizowana w różny sposób, zawsze jednak obejmuje zakwaterowanie, a często także usługi dodatkowe. Ze względu na rodzaj zakwaterowania wyróżnia się dwie formy agroturystyki. Pierwsza oparta jest na zakwaterowaniu z obsługą gości bezpośrednio w gospodarstwie rolnym lub w jego pobliżu. Druga natomiast sprowadza się do zakwaterowania na terenach należących do właściciela gospodarstwa rolnego, np. w przyczepach kempingowych, domkach letniskowych, na polach namiotowych, przy czym turysta zwykle sam się obsługuje[5]. Maciej Drzewiecki[6], omawiając zagadnienia związane z agroturystyką, akcentuje kilka jej istotnych cech, a mianowicie:

---

[1] *Terminologia turystyczna. Zalecenia WTO*, Warszawa 1995, s. 5.

[2] W. W. Gaworecki, *Turystyka*, Warszawa 2000, s. 18–19.

[3] A. Wachowiak, A. Swulińska-Katulska, *Wiejskie gospodarstwo domowe wobec wymogów agroturystyki*, „Zagadnienia Doradztwa Rolniczego", 2000, nr 3, s. 58–60.

[4] A. Stocki, *Bariery rozwoju agroturystyki*, Kraków 1997, s. 71–72.

[5] S. Medlik, *Leksykon podróży, turystyki i hotelarstwa*, Warszawa 1995, s. 10.

[6] M. Drzewiecki, *Agroturystyka. Założenia–uwarunkowania–działania*, Bydgoszcz 1995.

• różnicuje agroturystykę w stosunku do turystyki wiejskiej, ograniczając ją wyłącznie do terenów o charakterze rolniczym,

• wskazuje na związek agroturystyki z gospodarstwem rolnym lub równoważnym, polegający na wykorzystaniu bazy mieszkaniowej i gospodarczej ludności rolniczej dla celów turystycznych,

• podkreśla rozległy zakres aktywności rekreacyjnych, które obejmują wypoczynek czynny realizowany w otoczeniu przyrodniczym gospodarstwa wiejskiego.

Ważnym elementem wsparcia rozwoju agroturystyki jest wyłączenie usług turystycznych, świadczonych w gospodarstwach rolnych, spod przepisów o swobodzie działalności gospodarczej[7]. Świadczenie usług gościom, zakwaterowanym w obiekcie, nie musi oznaczać działalności gospodarczej, pod warunkiem, że usługi świadczone są w oparciu o zabudowania, grunty i inne zasoby gospodarstwa, bez zmiany ich charakteru i naruszenia podstawowej funkcji, tj. zdolności do prowadzenia produkcji rolnej. Dochody z gospodarstwa agroturystycznego mogą być zwolnione z płacenia podatku dochodowego od osób fizycznych[8], jeżeli spełnione są równocześnie poniższe warunki:

• dochody uzyskuje się z tytułu wynajmu pokoi gościnnych, a liczba wynajmowanych pokoi nie przekracza pięciu (nie wlicza się pomieszczeń ogólnie dostępnych, np. jadalni, salonu, itp.),

• wynajmowane pokoje znajdują się w budynkach mieszkalnych, czyli nie w domkach letniskowych czy pokojach znajdujących się w budynku gospodarczym, adaptowanym na cele mieszkaniowe; zwolnienie dotyczy wyłącznie budynku posiadającego decyzję administracyjną o pełnieniu funkcji mieszkalnej lub gdy w tym budynku zameldowani są stali mieszkańcy,

• budynki mieszkalne należą do gospodarstwa rolnego w rozumieniu ustawy o podatku rolnym,

• budynki mieszkalne zlokalizowane są na terenach wiejskich,

• pokoje wynajmowane są osobom przebywającym na wypoczynku w gospodarstwie rolnym, czyli nie jest to wynajem pokoi na stałe czy podnajem pracownikom sezonowym.

Interdyscyplinarny charakter turystyki powoduje, że o poziomie rozwoju jej określonych segmentów, w tym również agroturystyki, decydują uwarunkowania o zróżnicowanym charakterze (tab. 1).

---

[7] *Ustawa z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej* (Dz. U., Nr 173, poz. 1807).

[8] *Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych* (Dz. U. 2000, Nr 14, poz. 176 z późniejszymi zmianami).

Tabela 1
Uwarunkowania rozwoju agroturystyki

Kryterium podziału	Rodzaje uwarunkowań	Treść
Podstawowe zjawiska rynkowe	popytowe podażowe uniwersalne	wynikają z popytu na produkt turystyczny, możliwości podaży oraz społeczno-gospodarcze zjawiska o charakterze uniwersalnym,
Charakter	ekonomiczne pozaekonomiczne	uwarunkowania ekonomiczne związane są ze stopniem rozwoju kraju/regionu oraz sytuacją ekonomiczną podmiotu, pozaekonomiczne – tworzone są przez środowisko naturalne, otoczenie społeczne, uregulowania prawne, administracyjne,
Źródło kreowania	zewnętrzne wewnętrzne	uwarunkowania zewnętrzne wynikają z otoczenia, w jakim funkcjonują obiekty agroturystyczne, zaś wewnętrzne tkwią w możliwościach rozwojowych podmiotu oraz umiejętnościach i predyspozycjach usługodawców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie W. W. Gaworecki, *Turystyka*, Warszawa 2000, s. 91–92.

Analizując zewnętrzne uwarunkowania, należy uwzględnić szeroko rozumiane otoczenie, w jakim funkcjonują obiekty agroturystyczne. Z punktu widzenia podmiotu, otoczenie to zbiór zmiennych, to jest takich czynników, które znajdują się w całości lub w znacznej części poza jego kontrolą. Otoczenie to składa się z mikrootoczenia (otoczenia bliższego) oraz makrootoczenia określanego mianem ogólnego lub dalszego. Z kolei makrootoczenie tworzą: środowisko naturalne, społeczne, otoczenie ekonomiczne, prawne i technologiczne.

Dokonując analizy elementów otoczenia gospodarstwa agroturystycznego, szczególną uwagę należy zwrócić na środowisko przyrodnicze. Stanowi ono bowiem siłę stymulującą ruch turystyczny na danym obszarze. Malownicze jeziora, łąki i sady, urozmaicona rzeźba terenu, kompleksy leśne, rezerwaty przyrody, bogactwo fauny i flory, czyste powietrze to walory decydujące w dużym stopniu o atrakcyjności turystycznej danego regionu. Czerpiąc bezpośrednio z walorów przyrodniczych agroturystyka ma powinność spełniania odpowiedzialnej roli stymulatora proekologicznego zarządzania środowiskiem naturalnym[9]. Otoczenie społeczne związane jest z takimi elementami, jak: liczebność populacji, gęstość zaludnienia, wiek, migracje, struktura zawodowa, poziom życia ludności, wykształcenie, stosunki społeczne, kultura. Komponenty te decydują o postawach danego społeczeństwa oraz indywidualnych motywacjach. Otoczenie ekonomiczne obejmuje elementy rzeczowe infrastruktury ekonomicznej (technicznej) oraz funkcjonalne, takie jak: poziom cen, kursy walut, system podatkowy, dostępność

[9] J. Kamieniecka, *O potrzebie ekologizacji turystyki*, Kraków 1998, s. 10–15.

kredytów, skłonność do oszczędzania, tempo inflacji, itp. Otoczenie prawne określa formalne ramy prowadzenia działalności agroturystycznej. Tworzone jest przez system prawny, instytucje rządowe i pozarządowe oraz grupy nacisku (np. silne organizacje konsumenckie). Ważną rolę w działaniach konkurencyjnych, służących poprawie sprawności funkcjonowania podmiotów turystycznych, odgrywa technologia. Postęp technologiczny stwarza możliwości rozwiązania takich kluczowych problemów, jak:

- kształtowanie nowych produktów/usług,
- stosowanie coraz efektywniejszych sposobów obsługi klientów,
- zwiększenie wydajności logistycznego zaplecza działań marketingowych,
- przezwyciężenie barier związanych z pozyskiwaniem, gromadzeniem i przetwarzaniem informacji niezbędnych do skutecznego zarządzania podmiotem.

Wśród innowacji technologicznych, które zmieniły możliwości budowania i dystrybucji ofert turystycznych, należy wymienić zaawansowane technologie informacyjne, oparte na technice komputerowej. Najbardziej spektakularnym przejawem „rewolucji informatycznej" jest Internet. Jako globalna sieć elektroniczna otworzył on nowe możliwości posługiwania się elektronicznymi systemami rezerwacyjnymi. Wyposażony w aparaturę umożliwiającą bezpośrednie wykonywanie rezerwacji w systemie on-line, poprzez skuteczne funkcjonowanie sprzężenia zwrotnego pomiędzy oferentem usług a konsumentem, Internet odgrywa obecnie decydującą rolę na rynku sprzedaży usług turystycznych.

Otoczenie w jakim funkcjonują podmioty oraz przeobrażenia w nim zachodzące w znacznym stopniu wyznaczają kierunki rozwoju działalności agroturystycznej. Należy jednak podkreślić, że agroturystyka jest dziedziną w dużej mierze uzależnioną od warunków lokalnych, takich jak: położenie gminy, stan infrastruktury wsi, prawidłowe oznakowanie dróg i szlaków turystycznych, bogaty wachlarz imprez kulturalnych, folklorystycznych, historycznych, jarmarków, organizacja punktów informacyjnych itp.

O rozwoju usług agroturystycznych decydują również czynniki wewnętrzne. Środowisko wewnętrzne podmiotu tworzą: zasoby rzeczowe gospodarstwa, środki finansowe znajdujące się w dyspozycji rodziny wiejskiej, potencjał ludzki oraz właściwie skonstruowana oferta turystyczna. Wyodrębnione elementy decydują o specyfice, oryginalnym charakterze danego gospodarstwa agroturystycznego. Trudno bowiem spotkać dwa obiekty odznaczające się identycznym zapleczem rozwojowym czy jednakową ofertą usług. Odrębności te wynikają przede wszystkim z dysproporcji ekonomicznych i kadrowych między poszczególnymi gospodarstwami.

Obecnie agroturystyka jest rozwijającym się segmentem rynku turystycznego w Polsce. Dogodne warunki dla jej rozwoju wiążą się m.in. z dużą liczbą drobnych indywidualnych gospodarstw rolnych, których właściciele poszukują dodatkowych źródeł zarobkowania. Kwaterodawcy, którzy kilka lata temu rozpoczęli prowadzenie biznesu agroturystycznego, dzisiaj osiągają już satysfakcjonujące dochody.

Tabela 2
Agroturystyka w ujęciu ilościowym

Wyszczególnienie	Pokoje gościnne	Kwatery agroturystyczne
Liczba obiektów noclegowych	1 623	683
Liczba miejsc noclegowych	33 681	11 124
Noclegi udzielone turystom	1 627 414	392 182
Liczba turystów korzystających z obiektów	469 938	109 560

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Turystyka w 2012 roku*, Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa 2013, s. 85, 87, 125, 129.

W 2012 roku w naszym kraju funkcjonowało 1623 pokoi gościnnych i 683 kwatery agroturystyczne. Liczba noclegów udzielonych w tych obiektach łącznie przekroczyła 2 mln, co oznacza wzrost o ponad 10,6 proc. w porównaniu do 2011 roku. Zainteresowanie wypoczynkiem na wsi rośnie zarówno wśród Polaków, jak i turystów z innych krajów. W 2012 roku z pokoi gościnnych skorzystało 469 938 turystów, a z kwater agroturystycznych 109 560 osób. Gościom z zagranicy udzielono ponad 122 tys. noclegów w pokojach gościnnych i kwaterach agroturystycznych, z minimum dziesięcioma miejscami noclegowymi (o 14,3 proc. więcej niż w 2011 roku).

Tabela 3
Agroturystyka w przekroju regionalnym

Województwo	Pokoje gościnne		Kwatery agroturystyczne	
	Liczba turystów	Udzielone noclegi	Liczba turystów	Udzielone noclegi
Dolnośląskie	55 789	163 473	9 464	33 227
Kujawsko-pomorskie	5 091	11 125	4 833	14 552
Lubelskie	16 580	29 014	3 087	9 768
Lubuskie	2 789	10 344	5 300	15 671
Łódzkie	15 293	44 265	5 329	14 270
Małopolskie	141 183	573 945	11 076	38 730
Mazowieckie	13 521	35 886	8 428	26 732
Opolskie	862	2 722	1 288	4 167
Podkarpackie	10 611	38 752	7 583	36 188
Podlaskie	7 463	17 295	5 375	21 258
Pomorskie	71 158	270 811	11 279	47 002
Śląskie	66 213	132 212	10 411	35 124
Świętokrzyskie	2 394	7 789	2 209	8 805
Warmińsko-mazurskie	5 360	17 714	8 074	33 142
Wielkopolskie	4 388	10 787	11 275	34 348
Zachodniopomorskie	51 243	261 280	4 549	19 198

Źródło: *Turystyka w 2012 roku*, Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa 2013, s. 125, 129.

W 2012 roku pod względem liczby przyjętych turystów przodowało województwo małopolskie. Z pokoi gościnnych skorzystało wówczas 141 183 osoby, natomiast z kwater agroturystycznych 11 076 klientów. W sumie, na terenie wspomnianego województwa kwaterodawcy udzielili 612 675 noclegów. Na kolejnych miejscach uplasowały się Pomorskie i Śląskie. Najsłabiej w rankingu województw wypadło Opolskie, na terenie którego w pokojach gościnnych i kwaterach agroturystycznych udzielono 6889 noclegów.

2. Jakość wiejskiej bazy noclegowej

Zapewnieniu odpowiedniego poziomu jakości zakwaterowania w turystyce wiejskiej i agroturystyce sprzyja system kategoryzacji wiejskiej bazy noclegowej[10]. Kategoryzacja prowadzona jest przez Polską Federację Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne" (PFTW „GG"). Jest to organizacja o zasięgu krajowym, funkcjonująca od 1996 roku. Jej celem jest prowadzenie wszechstronnych działań na rzecz promocji i rozwoju polskiej turystyki obszarów wiejskich. Jednym z głównych zadań Federacji jest kategoryzacja wiejskiej bazy noclegowej, czyli oceny obiektów turystyki wiejskiej, przeprowadzanej przez licencjonowanych inspektorów. Celem kategoryzacji jest podnoszenie jakości świadczonych usług przez kwaterodawców, ujednolicenie oznakowania obiektów oraz udzielenie rekomendacji uprawniającej do zamieszczania oferty turystycznej w materiałach reklamowych Federacji[11] oraz posługiwania się zastrzeżonym znakiem Polskiej Federacji Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne" przez okres czterech lat. System kategoryzacji wiejskiej bazy noclegowej obejmuje wypoczynek na wsi i wypoczynek u rolnika[12].

- Wyróżnia się następujące kategorie obiektów:
- Standard (najniższa kategoria, bez słoneczka),
- Kategoria I (jedno słoneczko),
- Kategoria II (dwa słoneczka),
- Kategoria III (trzy słoneczka).

Ostatecznie cała kwatera otrzymuje kategorię na poziomie najniżej ocenionego obiektu wchodzącego w jej skład. Warunkiem rozpoczęcia procedury kategoryzacji jest złożenie przez kwaterodawcę wniosku w formie elektronicznej o przeprowadzenie kategoryzacji oraz uiszczenie przez niego stosownej opłaty. Prezes Polskiej Federacji Turystyki Wiejskiej „GG" lub osoba przez niego upoważniona, w terminie 10 dni od otrzymania wniosku i wpłynięcia na konto stosownych opłat, przesyła wskazanemu przez siebie inspektorowi zlecenie wykonania kategoryzacji. Inspektor po przeprowadzeniu kategoryzacji obiektu, w terminie 15 dni przesyła wypełnione arkusze w wersji elektronicznej wraz z proponowaną kategorią obiektu. Prezes PFTW „GG" lub upoważniona przez niego osoba w terminie do

[10] J. Sikora, *Agroturystyka. Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich*, Warszawa 2012, s.143–145.
[11] agroturystyka.pl (dostęp: 3.06.2014).
[12] pftw.pl (dostęp: 3.06.2014).

10 dni od daty otrzymania kompletnej dokumentacji przyznaje kategorię obiektowi oraz poszczególnym pokojom lub samodzielnym jednostkom mieszkalnym[13]. Kwaterodawca otrzymuje:

• certyfikat świadczący o przyznanej kategorii,

• tablicę rekomendacyjną określającą kategorię obiektu oraz kwalifikację do jednego z dwóch rodzajów wypoczynku: u rolnika lub na wsi.

Koszty kategoryzacji są zróżnicowane, w zależności od statusu właściciela obiektu turystycznego. Dla osób niezrzeszonych w stowarzyszeniach działających pod patronatem PFTW „GG" wynoszą one odpowiednio[14]:

• 700 zł – koszt pełnej kategoryzacji do 5 pokoi i 2 samodzielnych jednostek mieszkaniowych (SJM),

• 20 zł – za każdy kolejny pokój (powyżej 5 pokoi),

• 50 zł – za każdą następną jednostkę mieszkaniową (powyżej 2 SJM).

Koszty kategoryzacji dla osób zrzeszonych w stowarzyszeniach działających pod patronatem PFTW „GG" są w przypadku pełnej kategoryzacji obiektu (do 5 pokoi lub 2 SJM) niższe o połowę (350 zł), natomiast opłaty kategoryzacyjne za każdy kolejny pokój lub samodzielną jednostkę mieszkaniową kształtują się na takim samym poziomie, jak w sytuacji osób niezrzeszonych.

Usługodawcy coraz większą wagę przywiązują do podnoszenia standardu kwater i dostosowywania ich do ustawowych wymagań. Duża część rolników poddała się dobrowolnej ocenie kwater w systemie kategoryzacyjnym przyjętym przez PFTW „GG".

Miejsca noclegowe to jedynie część oferty turystycznej dla gości. Z zakwaterowaniem nierozerwalnie łączy się zapewnienie gościom wyżywienia. Coraz więcej turystów zainteresowanych jest spożywaniem posiłków przygotowanych na bazie produktów pochodzących z gospodarstwa rolnego. Ceniona jest przez nich szczególnie żywność wegetariańska i produkowana metodami ekologicznymi.

Istotnym elementem produktu agroturystycznego jest obsługa połączona z troską o gości. Kwaterodawca powinien umieć komunikować się z klientami i umiejscawiać ich w centrum swych zabiegów i działań. Do prowadzenia usług turystycznych pożądane są osoby otwarte, potrafiące słuchać i rozmawiać z ludźmi, posiadające wiedzę o regionie i umiejące nim zainteresować innych, kochające wieś, a przede wszystkim lubiące przyjmować gości.

Zakończenie

Wpływ agroturystyki na kondycję gospodarstw rolnych i rozwój terenów wiejskich jest pozytywny. Działalność turystyczna świadczona przez rolników powoduje ożywienie gospodarki gminy i regionu oraz zróżnicowanie lokalnej wytwórczości. „Gospodarka wsi, jak i samego gospodarstwa zwiększa swoją podatność innowacyjną. Społeczności miejscowe uzyskują dodatkowe źródło

[13] Ibidem.

[14] Ibidem.

dochodu, a także wtórne dochody rolnicze"[15]. Agroturystyka przynosi nie tylko wymierne korzyści ekonomiczne, ale przyczynia się również do tworzenia nowych miejsc pracy (w usługach turystycznych i towarzyszących), ograniczenia migracji ludności wiejskiej do miast, aktywizacji środowiska lokalnego, rozwoju osobowego rolników, estetyzacji posesji, miejscowości wiejskich oraz poprawy życia mieszkańców. W przypadku pewnej grupy rolników sprzedaż usług turystycznych stwarza możliwość doraźnego rozwiązania problemów finansowych i dokonania zakupów inwestycyjnych. Nie do przecenienia jest również rola ruchu turystycznego w zachowaniu dziedzictwa kulturowego wsi. Podjęcie działalności usługowej istotnie modyfikuje podział obowiązków i organizację pracy w rodzinie wiejskiej. Zaangażowanie się w usługi turystyczne przyczynia się często do bardziej efektywnego wykorzystania czasu na prowadzenie gospodarstwa. Dzięki organizacji agrowczasów zatrudnienie znajdują bezrobotni członkowie rodziny, jak również mieszkańcy wsi. Najczęściej jest to praca sezonowa, co wynika z dużego nasilenia ruchu turystycznego w okresie wakacyjnym.

Szczególną korzyścią wynikającą z rozwoju agroturystyki jest pojawienie się na wsi zjawiska wielozawodowości. Oznacza ono tworzenie innych zawodów niż rolnicy, czego wymaga obsługa ruchu turystycznego. Często sami kwaterodawcy, dostrzegając potrzeby gości, decydują się na podjęcie dodatkowej działalności gospodarczej: prowadzą karczmy wiejskie, kawiarnie, bary, smażalnie ryb, siłownie, sklepy z pamiątkami itp.

Dzięki świadczeniu usług turystycznych rolnicy zdobywają nową wiedzę i umiejętności, co procentuje także w innych dziedzinach. To „wejście w biznes" jest swoistym treningiem przedsiębiorczości. Prowadzenie obiektu agroturystycznego wymaga przynajmniej minimum wiedzy o funkcjonowaniu firmy, zasadach obsługi turystów czy działaniach marketingowych.

Turystyka aktywizując środowisko wiejskie sprzyja tworzeniu formalnych i nieformalnych grup inicjatyw lokalnych. Rolnicy, którzy odnieśli sukces jako organizatorzy wypoczynku w swoich gospodarstwach, często stają się liderami społeczności lokalnej, aktywnie działającymi na rzecz rozwoju turystyki na obszarach wiejskich (głównie w stowarzyszeniach agroturystycznych).

Działalność agroturystyczna jest ważnym elementem kreowania przedsiębiorczości na wsi. Wyzwala ona możliwości wykorzystania przestrzeni wiejskiej, zabudowań rolniczych, lokalnej infrastruktury i potencjału ludzkiego. Jest to nie tylko sposób na zarabianie pieniędzy, ale również szansa na nobilitację i podniesienie poziomu cywilizacyjnego wsi.

[15] A. Jęczmyk, J. Sikora, *Finansowanie aktywności modernizacyjno-inwestycyjnej gospodarstw agroturystycznych i konwencjonalnych*, Szczecin 2005, s. 101.

BIBLIOGRAFIA

Czerwińska-Jaśkiewicz M. 2013. *Marketing w agroturystyce. Ujęcie segmentacyjne*, Difin, Warszawa.

Drzewiecki M. 1995. *Agroturystyka. Założenia–uwarunkowania–działania*, Instytut Wydawniczy „Świadectwo", Bydgoszcz.

Gaworecki W. W. 2000. *Turystyka*, PWE, Warszawa.

Jęczmyk A., Sikora J. 2005. *Finansowanie aktywności modernizacyjno-inwestycyjnej gospodarstw agroturystycznych i konwencjonalnych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego", nr 402, „Ekonomiczne Problemy Turystyki", nr 5, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.

Kamieniecka J. 1998. *O potrzebie ekologizacji turystyki*, Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie, Kraków.

Medlik S. 1995. *Leksykon podróży, turystyki i hotelarstwa*, PWN, Warszawa.

pftw.pl (dostęp: 3.06.2014).

Sikora J. 2012. *Agroturystyka. Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich*, C. H. Beck, Warszawa.

Stocki A. 1997. *Bariery rozwoju agroturystyki*, Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie, Kraków.

***Terminologia turystyczna. Zalecenia WTO*. 1995**. ONZ–WTO, UKFiS, Warszawa.

Turystyka w 2012 roku. Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa.

Ustawa z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej. Dz. U. z 2004 r. Nr 173, poz. 1807.

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych. Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 z późniejszymi zmianami.

Wachowiak A., Swulińska-Katulska A. 2000. *Wiejskie gospodarstwo domowe wobec wymogów agroturystyki*, Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, Oddział w Poznaniu, „Zagadnienia Doradztwa Rolniczego", nr 3.

agroturystyka.pl (dostęp: 3.06.2014).

STRESZCZENIE

W opracowaniu przedstawiono pojęcie agroturystyki oraz określono jej specyficzne cechy w odniesieniu do turystyki i turystyki wiejskiej. Zaprezentowano także stan rozwoju agroturystyki w Polsce na koniec 2012 roku, uwzględniając liczbę obiektów agroturystycznych, miejsc noclegowych, udzielonych noclegów oraz turystów korzystających z usług noclegowych.

Rozwój agroturystyki determinowany jest wieloma czynnikami, wśród których najważniejsze są uwarunkowania przyrodnicze, społeczne, ekonomiczne i prawne.

Działalność agroturystyczna generuje nie tylko korzyści finansowe w postaci dodatkowych dochodów dla gospodarstw domowych rolników, ale przyczynia

się także do kreowania nowych miejsc pracy, aktywizacji środowiska lokalnego i estetyzacji wsi.

SŁOWA KLUCZOWE: agroturystyka, jakość, korzyści ekonomiczne i pozaekonomiczne

SUMMARY

In the paper the definition of agrotourism and its specific features in reference to rural tourism were under discussion. The agrotourist accommodation establishments in 2012, bed places, tourists in agrotourist accommodation and overnight stays of tourists in tourist accommodation have been also analyzed.

Agrotourism development is determined by many factors, where the most important are natural, social, economic and legal conditions.

Agrotouristic activity brings not only the measurable economic benefits in a form of additional income for agricultural family. It also contributes to creation of new work places, activation of local community and more aesthetic appearance of villages.

KEYWORDS: agrotourism, quality, economic and non-economic benefits